

თანამედროვე საზოგადოებაში მოსამართლის პროფესიული პასუხისმგებლობა და გამოწვევები

ნანა მახარაძე

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
საქართველო

აბსტრაქტი

მოსამართლის როლი თანამედროვე საზოგადოებაში მნიშვნელოვნად აღემატება მხოლოდ სამართლებრივი გადაწყვეტილებების მიღებას და მოიცავს ქვეყნის სოციალური, პოლიტიკური და სამართლებრივი სტაბილურობის განმტკიცების ფუნქციას. ნაშრომი იკვლევს მოსამართლის პროფესიის ისტორიულ ტრანსფორმაციას, რომელიც ადრეულ პერიოდში ძირითადად კანონის მკაცრ აღსრულებას მოიცავდა, ხოლო თანამედროვე ეპოქაში მოიაზრებს ადამიანის უფლებათა დაცვას, გენდერულ თანასწორობას, დისკრიმინაციის აღკვეთას და სამართლიანობის პრინციპების დაცვის აუცილებლობას.

კვლევა ასევე ეხება ბანგალორის პრინციპებსა და საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესებს, რომლებიც განსაზღვრავენ მოსამართლის დამოუკიდებლობას, მიუკერძოებლობას და ეთიკურ სტანდარტებს. ნაშრომში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა სასამართლოს პოლიტიკურ ზეგავლენისგან დაცვას, მოსამართლის აზრის გამოხატვის თავისუფლებას, სოციალური მედიისა და მედიასაშუალებების გავლენას, ასევე სამართლის ნორმების ინტერპრეტაციის პროცესს, მათ შორის საჭიროების შემთხვევაში „contra legem“ მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობას სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით.

მოსამართლის საქმიანობა მოითხოვს მაღალი პროფესიული პასუხისმგებლობის, ეთიკური სტანდარტებისა და სტრესის მიმართ მდგრადობის ერთობლიობას. ნაშრომში ხაზგასმულია, რომ მოსამართლე წარმოადგენს დემოკრატიული სახელმწიფოს ერთ-ერთ ცენტრალურ ფიგურას, რომლის ნეიტრალობა, მიუკერძოებლობა და ეთიკური ქცევა კრიტიკულად მნიშვნელოვანია სამართლებრივი სტაბილურობისა და საზოგადოების ნდობის შესანარჩუნებლად, რაც ასახავს მის როლს არა მხოლოდ სამართლის აღსრულებაში, არამედ დემოკრატიული ღირებულებების დაცვასა და საზოგადოებრივი ინტერესების უზრუნველყოფაში.

ნაშრომი დეტალურად განსაზღვრავს მოსამართლის როლს როგორც თეორიულ, ისე პრაქტიკულ ჭრილში და ხაზგასმით წარმოაჩენს გამოწვევებს. ნაშრომში, მათ შორის, განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა სამართლებრივად დასაბუთებული გადაწყვეტილებების მიღების მნიშვნელობას, რაც მოსამართლის მხრიდან მოითხოვს როგორც პროფესიულ პასუხისმგებლობას, ისე დემოკრატიული ღირებულებების დაცვას, რაც დაკავშირებულია კომპლექსურ სოციალურ საკითხებთან და სირთულეებთან.

საკვანძო სიტყვები: მოსამართლის როლი, სამართლიანი გადაწყვეტილება, გამოწვევები, დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა და პოლიტიკური ზეგავლენა.

შესავალი

მოსამართლის როლი თანამედროვე საზოგადოებაში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს, რადგან იგი არა მხოლოდ სამართლის აღსრულების პროცესშია გადამწყვეტი, არამედ განსაზღვრავს ქვეყნის სამართლებრივ სტაბილურობას, დემოკრატიული ინსტიტუტების ფუნქციონირებას და საზოგადოების ნდობას. თანამედროვე ეპოქაში

მოსამართლეს უწევს მაღალი პროფესიული პასუხისმგებლობა, რადგან მისი გადაწყვეტილებები უნდა იყოს მიუკერძოებელი, ობიექტური და დაცული პოლიტიკური თუ სოციალური ზეწოლისგან.

თემა აქტუალურია, რადგან სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობა და ნდობა პირდაპირ განსაზღვრავს დემოკრატიული სახელმწიფოს ხარისხსა და სამართლიანობის აღქმას. მიმდინარე სოციალურ, ტექნოლოგიურ გამოწვევებთან ერთად, მოსამართლეს ემატება ახალი როლი: ადამიანის უფლებათა დაცვა, დისკრიმინაციის აღკვეთა, გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფა და საჯარო ინტერესების დაცვა. როგორც საერთაშორისო სამართლის თეორეტიკოსი რონალდ დვორკინი აღნიშნავს: „მოსამართლე არ არის მხოლოდ დავის განმხილველი, არამედ ინსტიტუციონალური მედიატორი, რომელიც უზრუნველყოფს სამართლებრივი ნორმების აღსრულებას და საზოგადოების სამართლებრივი სტაბილურობის შენარჩუნებას“.¹ ამ ხედვით, მოსამართლეს დაეკისრა პასუხისმგებლობა არა მხოლოდ კონკრეტულ საქმეზე სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღების, არამედ სამართლებრივი ნორმების განმტკიცებისა და საზოგადოების ნდობის შენარჩუნების.

კვლევის მიზანია სისტემური, ეთიკური და სამართლებრივი ასპექტების ანალიზი, რათა გამოიკვეთოს, როგორ შეუძლია მოსამართლეს დაიცვას სამართლიანობა და უზრუნველყოს საზოგადოების ნდობა თანამედროვე, გამოწვევებით სავსე გარემოში. კვლევის მთავარი ამოცანა არის მოსამართლის პროფესიის ისტორიული ტრანსფორმაციისა და თანამედროვე როლის კომპონენტების შესწავლა, ბანგალორის პრინციპებისა და საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების პრაქტიკული გამოყენების ანალიზი, სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის პრაქტიკული გამოწვევების შეფასება, მათ შორის პოლიტიკური და მედიური ზეწოლის ფონზე, საერთაშორისო სტანდარტებთან და პრეცედენტულ სამართალთან შედარებითი ანალიზის ჩატარება, დამოუკიდებელი, სამართლიანი გადაწყვეტილებების მიღების მეთოდების გამოვლენა, მათ შორის „contra legem“ მეთოდის პრაქტიკული გამოყენების შესაძლებლობის შეფასება.

შესაბამისად, კვლევის მეთოდოლოგია ეფუძნება ნორმატიულ-დოგმატურ მიდგომას, რომელიც ერწყმის შედარებით სამართლებრივ ანალიზს. კვლევაში დეტალურად არის განხილული როგორც საერთაშორისო სასამართლოების გადაწყვეტილებები, ისე საქართველოს ეროვნული სამართლებრივი ჩარჩო. როგორც აღინიშნა კვლევა ეფუძნება კომპლექსურ სამეცნიერო მიდგომას, რომელიც აერთიანებს ნორმატიულ-დოგმატურ ანალიზს, შედარებით სამართლებრივ შეფასებას და პრაქტიკული მაგალითებს. ნორმატიული ანალიზისთვის გამოყენებულია საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები, ბანგალორის პრინციპები, საკონსტიტუციო ნორმები და ევროპული კონვენციები, რათა გამოიკვეთოს მოსამართლის ფუნქციები, ეთიკური სტანდარტები და სამართლებრივი ვალდებულებები. შედარებითი სამართლებრივი ანალიზისთვის განიხილება საერთაშორისო პრაქტიკა, კერძოდ სასამართლო გადაწყვეტილებები და ნორმატიული დოკუმენტები, რათა შეფასდეს მოსამართლის როლი სხვადასხვა სამართლებრივ სისტემებში და გამოიკვეთოს საუკეთესო პრაქტიკა. შესწავლილ იქნა სასამართლო აქტები, გადაწყვეტილებები და საჯარო ანგარიშები, რაც საშუალებას აძლევს შეფასდეს მოსამართლის გავლენა პროცესების შედეგებზე და საზოგადოების ნდობაზე. მიღებული მონაცემები გაერთიანებულია ერთიან ანალიტიკურ მოდელში, რომელიც აჩვენებს მოსამართლის როლის მრავალშრიან მნიშვნელობას თანამედროვე გარემოში, ასევე განსაზღვრავს გამოწვევებს და პრაქტიკულ რეკომენდაციებს.

¹ Dworkin, R., *Law's Empire*, Harvard University Press, 1986, გვ. 230.

კვლევის მეთოდოლოგია უზრუნველყოფს ერთიან ხედვას, სადაც თეორიული, ნორმატიული და პრაქტიკული ასპექტები ერთმანეთთან არის დაკავშირებული, რაც საშუალებას აძლევს ერთდროულად მოხდეს შესწავლა მოსამართლის როლის სისტემურად, ეთიკურად და სამართლებრივად, ასევე გამოვლინდეს პრაქტიკული შედეგები, პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები.

1. ტრანსფორმაცია წარსულიდან თანამედროვე საზოგადოებაში - ზოგადი მიმოხილვა

მოსამართლის როლი დროთა განმავლობაში მნიშვნელოვნად შეიცვალა. ადრეულ დროში მათი ფუნქცია ძირითადად იყო კანონის მკაცრად აღსრულება და სიმართლის დადგენა, ხოლო თანამედროვე საზოგადოებაში მათი როლი გაცილებით მრავალმხრივია - მოიცავს არა მხოლოდ სამართლებრივ, არამედ სოციალურ, პოლიტიკურ და კულტურულ ასპექტებს. ადრე მოსამართლეები ძირითადად მოქმედებდნენ კანონთა ტექსტის პირდაპირი გაგებით და დასაბუთებით. მათი გადაწყვეტილებები ხშირად დამოკიდებული იყო მხოლოდ კანონმდებლობის მყარი შინაარსით, პრეცედენტების საფუძველზე მათი კანონის ინტერპრეტაცია მინიმალურ გავლენას ახდენდა საზოგადოებრივ და ეთიკურ ცვლილებებზე. თანამედროვე მოსამართლეს უწევს უფრო მოქნილი და დამაკმაყოფილებელი ინტერპრეტაციის გამოყენება, რომელიც მოიცავს არა მხოლოდ კანონთა ტექსტის, არამედ თანამედროვე სოციალური და ეთიკური მოთხოვნების გააზრებას.² თანამედროვე მოსამართლე განიხილავს ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებს, როგორიცაა ადამიანის უფლებები, გენდერული თანასწორობა, დისკრიმინაციის აღმოფხვრა და პირადი თავისუფლებების დაცვა - თემები, რომლებიც ადრეულ პერიოდებში ნაკლებად იდგა დღის წესრიგში.

განსხვავება ასევე შეინიშნება პოლიტიკური გავლენის თვალსაზრისითაც. ისტორიულად, მოსამართლეთა გადაწყვეტილებები ხშირად იყო დამოკიდებული სახელმწიფო ხელისუფლებაზე, რაც ხელს უშლიდა სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობას. ხშირად მოსამართლეები წარმოადგენდნენ სახელმწიფოს წარმომადგენლებს, რომლებიც ასრულებდნენ პოლიტიკური ელიტის დაკვეთებს.³

თანამედროვე საზოგადოებაში მოსამართლის დამოუკიდებლობა წარმოადგენს კრიტიკულ მნიშვნელობას. მოსამართლე აღარ უნდა იღებდეს გადაწყვეტილებებს პოლიტიკური ან სოციალური ზეწოლის შედეგად. მართალია, ასეთი ზეწოლა კვლავ არსებობს, თუმცა დემოკრატიული სახელმწიფოს ერთ-ერთი მთავარი ამოცანაა, რომ სასამართლო სისტემა დაცული იყოს ამგვარი გავლენებისგან. ისტორიულად, სასამართლო სისტემა ხშირად კაპიტალურ ხასიათს ატარებდა, რადგან სასამართლოები დახურული ან/და ელიტური ხასიათის ინსტიტუტს წარმოადგენდა. თანამედროვე ეპოქაში სასამართლოები გახდნენ გაცილებით ღია, გამჭვირვალე და ხელმისაწვდომი ფართო საზოგადოებისთვის. დღეს მოსამართლე განიხილავს ყველა ტიპის დავას. განსხვავებული საკითხია ერთის მხრივ, დავის წარმოებაში მიღება, მეორე კი მიუკერძოებელი გადაწყვეტილების მიღება. თანამედროვე სახელმწიფოს სტრუქტურა ითხოვს, თავად მოსამართლის დემოკრატიისთვის შესაფერისი როლის ფორმირებას. გადაწყვეტილება

² გოგიაშვილი, გ., სამოსამართლო სამართალი, თბილისი, 2014. გვ. 44.

³ Sillen, J., The concept of 'internal judicial independence' in the case law of the European Court of Human Rights. European Constitutional Law Review, 15(1), This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution licence which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, 2019. გვ. 104.

უნდა იქნას მიღებული დამოუკიდებლად განურჩევლად ვის მიმართ ან/და ვის მიერ არის იგი წარდგენილი.

ტექნოლოგიურმა პროგრესმა მნიშვნელოვნად შეცვალა სასამართლო პრაქტიკა. ადრეულ დროში ტექნოლოგია არ იყო ისე განვითარებული, როგორც დღეს. სასამართლოები მუშაობდნენ მხოლოდ ფიზიკურ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით.⁴ თუ ადრე მოსამართლეები მხოლოდ ფიზიკურ მტკიცებულებებზე ეყრდნობოდნენ, დღეს მათ უწევთ ციფრულ მონაცემებთან ურთიერთობა — ელექტრონულ ფოსტებთან, ვიდეო ჩანაწერებთან, სოციალურ მედიაში გავრცელებულ ინფორმაციასთან და სხვა ციფრულ მტკიცებულებებთან. ამ პროცესის გაუმჯობესება მოითხოვს სპეციალიზებული ცოდნისა და უნარების განვითარებას.⁵

ადრეულ პერიოდში მედიას არ ჰქონდა ისეთი ძალა და გავლენა, როგორც დღეს, ხოლო სასამართლოს გადაწყვეტილებები უფრო ხშირად ნაკლებად გამჭვირვალე იყო. დღეს, მედიასთან ურთიერთობა და საზოგადოების გამოხატვის თავისუფლება მნიშვნელოვანია. სასამართლო გადაწყვეტილებები უფრო ხშირად ხდება საზოგადოების ყურადღების ცენტრში, და მოსამართლეებს უწევთ გაუმკლავდეთ მედიის ზეწოლას, მაგრამ ამავე დროს უზრუნველყონ გადაწყვეტილებების მიუკერძოებლობა.⁶ თანამედროვე ეპოქის მოსამართლე განუყოფელია საზოგადოებიდან, სოციალურ ქსელებსა და მედიიდან. მიუხედავად ამისა, გავრცელებული ინფორმაციამ და საზოგადოებრივი აზრმა არ უნდა მოახდინოს გავლენა მის გადაწყვეტილებებზე. მოსამართლეს ეკისრება პასუხისმგებლობა სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის შენარჩუნებასა და საზოგადოების ნდობის დაცვის. არსებული ბალანსის დაცვა მეტად საფრთხილო და რთულია სამართლებრივ პრაქტიკაში.

2. მოსამართლის მნიშვნელოვანი როლი ბანგალორის პრინციპებისა და საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების გათვალისწინებით

მოსამართლის საქმიანობა ეფუძნება არა მხოლოდ სამართლის აღსრულებას, არამედ საზოგადოების წინაშე პასუხისმგებლობასა და ეთიკურ სტანდარტებს. სამოსამართლო ქცევის ბანგალორის პრინციპები და საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები წარმოადგენს იმ ძირითად სტანდარტებს, რომლებიც განსაზღვრავს მოსამართლის ქცევის ეთიკურ ნორმებს და პროფესიულ საზღვრებს. ბანგალორის პრინციპები, 2002 წელს გამოიცა,⁷ ის წარმოადგენს საერთაშორისო სტანდარტს, რომლებიც განსაზღვრავს მოსამართლის ქცევის ეთიკურობას. ის ხელს უწყობს მოსამართლის დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობის და სამართლიანობის უზრუნველყოფას. ბანგალორის პრინციპები მოიცავს შემდეგ ძირითად ასპექტებს: მოსამართლის დამოუკიდებლობა არის მისი საქმიანობის საფუძველი. ის უნდა იყოს თავისუფალი პოლიტიკური, ეკონომიკური და სხვა გარედან შემოსული ზეწოლისგან, რათა მისი გადაწყვეტილებები ეფუძნებოდეს მხოლოდ კანონს და ობიექტურ ფაქტებს. მოსამართლეს არ უნდა ჰქონდეს პირადი

⁴ Robert, C., Violence and the Word, Yale Law School, 1986. გვ. 44.

⁵ Romana, M., International Bar Association's Human Rights Institute, „International Bar Association's Human Rights Institute condemns harassment of Judge Tuleya and urges Poland to cease arbitrary proceedings against him“, 2020. <https://www.ibanet.org/article/11be06a4-a4b6-4af4-a13d-3ed545b1dbb2> [უ.გ. 13.11.2025].

⁶ ზამზახიძე, თ., გასიტაშვილი, ე., კორძაბია, ი., ლორია, ა., მესხიშვილი, ქ., მოლიტერნო, ჯ., ხუბულური, თ., იურიდიული ეთიკა, ავტორთა კოლექტივი, თბილისი, 2021. გვ. 502.

⁷ ბანგალორის 2001 წლის მოსამართლეთა ქცევის კოდექსის პროექტი (შემდგომში – „ბანგალორის პრინციპები“ მიღებული იქნა მოსამართლეთა ჯგუფის მიერ სასამართლო ხელისუფლების ერთიანობის განმტკიცების მიზნით და იგი გადახედილ იქნა 2002 წლის ნოემბერში, ჰააგაში, მრგვალი მაგიდის შეხვედრის ფარგლებში უზენაესი სასამართლოების თავმჯდომარეების შეხვედრის დროს.

ინტერესები, რომლებიც შეიძლება გავლენას მოახდინონ საქმეზე. მოსამართლეს უნდა ჰქონდეს სრული მიუკერძოებლობა ნებისმიერ საქმეზე. იგი უნდა აკონტროლებდეს საკუთარ ემოციებს, პირად შეხედულებებსა და ჰუმანურ მიდგომას, რათა ვერავითარმა ჩარევამ ან ზეწოლამ არ შეცვალოს მისი გადაწყვეტილება.⁸

საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები ეფუძნება როგორც ადგილობრივ კანონმდებლობას, ისე საერთაშორისო სტანდარტებს. კოდექსი შექმნილია იმისთვის, რომ განსაზღვროს მოსამართლის ქცევის ეთიკური მოთხოვნები, რომლებიც უნდა იყოს დაცული სასამართლო სისტემის ეფექტურობისა და საზოგადოების ნდობის უზრუნველსაყოფად. საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის ძირითადი პრინციპები მოსამართლის როლის გამოკვეთისას იდენტურია და ეფუძნება ბანგალორის წესებს. საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის პრინციპი ძალზედ მტკიცედ ადგენს მოსამართლის დამოუკიდებლობას. იგი არ უნდა იყოს დამოკიდებული არც გარედან მომდინარე ზეწოლაზე და არც პირად ინტერესებზე. გარდა ამისა, წესები გმობს მოსამართლეს ქცევებს, რომლითაც შეიძლება დააზიანდეს სასამართლოს ავტორიტეტი ან სამართლიანობა. საქართველოს სამოსამართლო ეთიკა მოითხოვს, რომ მოსამართლე ვალდებულია ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღებისას პირადი შეხედულებების, პოლიტიკური გავლენის ან სოციალური ზეწოლის თავიდან არიდების. ასევე სასამართლო პროცესებში ემპათიისა და ჰუმანურობის გამოვლენა მნიშვნელოვან როლს ასრულებს, რათა ხალხის ნდობა და სასამართლო სისტემის ავტორიტეტი შენარჩუნდეს.

მოსამართლის როლი, როგორც თანამედროვე საზოგადოებაში, ისე სამართლის სფეროში, გადაწყვეტია როგორც ამჟამინდელი, ასევე მომავალი თაობებისთვის სამართლიანობის მიღწევის თვალსაზრისით.⁹ ანალიზით დასტურდება, რომ ფართო ასპექტებს მოიცავს ორივე სამართლებრივი აქტი, თუმცა ნაშრომის მიზნებისთვის ცალკეულად გამოვყოფ ორ მნიშვნელოვან ასპექტს დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობას. ამ ორი ასპექტის განხილვა გამოკვეთს მოსამართლის ძირითად როლს თანამედროვე საზოგადოებაში.

2.1. სასამართლოს დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა

სასამართლოს დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა აუცილებელია სამართლიანი და გამჭვირვალე სასამართლო სისტემის შესაქმნელად. ამასთან ერთად, დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა არა მხოლოდ პირადი ღირებულებებია, არამედ ძირითადად სისტემური და ინსტიტუციური ნორმები, რომლებიც მიზნად ისახავს სასამართლოს გავლენისგან დაცვას, რომელიც შეიძლება მოხდეს პოლიტიკური, ეკონომიკური ან სოციალური ძალების მიერ. ბანგალორის პრინციპების 1.1 პუნქტის მიხედვით დამოუკიდებლობა ნიშნავს რომ სასამართლო უნდა იღებდეს გადაწყვეტილებებს მხოლოდ კანონის შესაბამისად, ეყრდნობოდეს მხოლოდ მტკიცებულებებს და არ ექვემდებარებოდეს ზეწოლას. საქართველოს სამოსამართლო ქცევის წესების მე-3 მუხლის მიხედვით, მოსამართლე უნდა შთააგონებდეს საზოგადოებრას მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის, სამართლიანობისა და მიუკერძოებლობისადმი. ბანგალორის პრინციპების 2.1. პუნქტის მიხედვით, მიუკერძოებლობა გულისხმობს, რომ მოსამართლე არ უნდა იღებდეს გადაწყვეტილებებს პირადი ინტერესების, დისკრიმინაციის ან სუბიექტური შეხედულებების, პირადი ფავორიტიზმის საფუძველზე. მოსამართლე არ უნდა იყოს გამოხატული ან გავლენიან მხარესთან დაკავშირებული. საქართველოს

⁸ Curry, T., Fix M., Romano M., Examining the Interconnectedness of State High Court Twitter, State Politics & Policy Quarterly, Cambridge University Press & Assessment, 2024. გვ. 12.

⁹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2023 წლის 10 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, საქმეზე CASE OF TULEYA v. POLAND, nos. 21181/19 and 51751/20, პარ. 55.

სამოსამართლო ეთიქის წესების პირველი და მე-6 მუხლების მიხედვით მათი მსჯელობა უნდა ეფუძნებოდეს მხოლოდ სამართალს, ფაქტებსა და მტკიცებულებებს, რომლებიც დაკავშირებულია საქმის მტკიცებულებთან.¹⁰ როდესაც მოსამართლე მიუკერძოებლად მოქმედებს, ის უზრუნველყოფს, რომ სასამართლო პროცესი არ იქნება წინასწარ განსაზღვრული, რასაც შეუძლია გავლენა მოახდინოს სამართლიანობაზე.

ნებისმიერ საქმეში, სასამართლომ უნდა დაასაბუთოს გადაწყვეტილება. სამართლიანობის და მიუკერძოებლობის ასპექტი არ უნდა იყოს დამოკიდებული მხოლოდ ერთ მოსამართლეზე. მნიშვნელოვანია, რომ სამართლებრივი სისტემა ისე იყოს გაწონასწორებული, რომ ის არ ემყარებოდეს ერთი პირის წნებს.¹¹ მაგალითად, თუ სასამართლოს სისტემის მართლზომიერებს, ლეგიტიმაციის შეფასება ყოველთვის ხდება მხოლოდ ერთ მოსამართლის ქცევის განსჯით ასეთი მიდგომა შესაძლოა მცდარ შეხედულებას იძლეოდეს. თუმცა ერთ მოსამართლესაც კი შეუძლია ინტენსიური, ხშირი დარღვევებით შეარყიოს მთელი სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა. როგორც მოხდა პოლონეთში, ერთი მოსამართლის დისციპლინური უკანონოა გახდა მიზეზი მისი უფლებამოსილების ჩამორთმევის, რათა სასამართლო სისტემის უნდობლობა არ გამოეწვია. თუმცა ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნული გადაწყვეტილება არ გაამართლა, რადგან მოსამართლეს გააჩნია იმუნიტეტი.¹² მხოლოდ მოსამართლეს შეუძლია დემოკრატიული სახელმწიფოს შესაფერისი სასამართლო სისტემის შექმნა, ამისთვის მათაც უნდა გააჩნდეთ შესაბამისი სამუშაო პირობები. მასზეა დამოკიდებული ქვეყანაში რა ტიპის სამართალი და სასამართლო ინსტიტუტი იარსებებს. ფაქტობრივად, მოსამართლე არიან სამართლიანი სისტემის გარანტი, რაც სრულფასოვანი დემოკრატიული სახელმწიფოს ერთ-ერთი მთავარი ელემენტია.

2.2. პოლიტიკური პროცესებისგან სასამართლოს დისტანცირება

დამოუკიდებელი სასამართლო ქმნის პლატფორმას, სადაც გადაწყვეტილებები მიიღება არა პარტიული ინტერესების შესაბამისად, არამედ მხოლოდ კანონისა და კონსტიტუციური პრინციპების საფუძველზე. დამოუკიდებელი სასამართლო განაპირობებს იმ ფაქტს, რომ სამართალი არა მხოლოდ სასამართლო დარბაზში, არამედ ყოველდღიურ ცხოვრებაშიც უმნიშვნელოვანი როლის მატარებელია. საქართველოს სამოსამართლო ეთიქის მე-3 მუხლის მიხედვით, საზოგადოებამ უნდა დაიჯერა, რომ მათი საქმე იქნება განხილული ობიექტურად და მიუკერძოებლად და ხელისუფლება ვერ გაავრცელებს გავლენას მოსამართლის საქმიანობაზე.¹³ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 და მე-18 მუხლების მიხედვით დემოკრატია არ იძლევა მხოლოდ პირადი თავისუფლების დაცვის გარანტიას, არამედ უზრუნველყოფს სამართლიანობას და ნდობას.¹⁴ მოსამართლის დამოუკიდებლობა პოლიტიკურ ზეგავლენასგან წარმოადგენს სამართლებრივი სახელმწიფოს არსებით პრინციპს. როდესაც მოსამართლეს აქვს თავისუფლება მიიღოს გადაწყვეტილებები, რომლებიც არ არის დამოკიდებული არც ერთ პოლიტიკურ ძალაზე, ეს უზრუნველყოფს არა მხოლოდ სამართლიანობის აღდგენას,

¹⁰ Bangalore Principles of Judicial Conduct, 27/08/2002.

¹¹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2023 წლის 30 იანვრის გადაწყვეტილება, საქმეზე CASE OF JUSZCZYŹYŹN v. POLAND, no. 35599/20, პარ.43.

¹² Tyler, P., Social but Not Too Social: Judicial Social Media Ethics, 2023. გვ. 56.

¹³ European Convention on Human Rights, November 4, 1950.

¹⁴ ზამბახიძე, თ., გასიტაშვილი, ე., კორძაია, ი., ლორია, ა., მესხიშვილი, ქ., მოლიტერნო, ჯ., ხუბულური, თ., იურიდიული ეთიკა, ავტორთა კოლექტივი, თბილისი, 2021, გვ. 553.

არამედ სასამართლოს ნდობასაც.¹⁵ პოლიტიკურ ზეგავლენასგან დაცული მოსამართლე ემყრდნობა მხოლოდ კანონს და მტკიცებულებებს.

ბანგალორის პრინციპების 2.2 პუნქტის მიხედვით მოსამართლე ისე ადასრულებს კანონს, რომ აკონტროლებს სასამართლოში და მის გარეთ პირადი ქცევის წესს. მოსამართლის დამოუკიდებლობა და დამოუკიდებლობის გარანტიები, რომლებიც იცავს მათ პოლიტიკური და ეკონომიკური ზეწოლისგან, წარმოადგენს ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ასპექტს იმისათვის, რომ სასამართლო მუშაობდეს კანონმდებლობისა და სამართლიანობის პრინციპებზე დაყრდნობით. საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების მე-2 მუხლის მიხედვით, პოლიტიკური პროცესებისაგან სასამართლოს დისტანცირება, ანუ სასამართლოსგან პოლიტიკურ პროცესებში ჩარევის თავიდან აცილება, აუცილებელია იმისათვის, რომ სასამართლო საკუთარი ფუნქციები შეძლოს ეფექტურად და მიუკერძოებლად შეასრულოს.

პოლიტიკა, როგორც წესი, შეიცავს ინტერესი, რომელიც შესაძლოა არ იყოს მიმართული საზოგადოებრივი ინტერესის დაცვაზე, არამედ დაქვემდებარებული იყოს პარტიული მიზნების და სტრატეგიების გატარებაზე.¹⁶ ასეთ პირობებში, სასამართლო როგორც დამოუკიდებელი ინსტიტუტი, შეიძლება იყოს ის ველი, სადაც პოლიტიკური პროცესების გავლენა ხელს შეუშლის კანონის პრინციპების შენარჩუნებას. შესაბამისად მოსამართლის როლი, მდგომარეობს შემდეგში, რომ პოლიტიკური გავლენისგან დისტანცირება მოახერხოს რათა ის არ იქცეს ხელისუფლების შუალედად და არ შეასრულოს პოლიტიკურ პარტიებს ან/და ჯგუფებს დაქვემდებარებული როლი.

3. მოსამართლის აზრის გამოხატვა, თავისუფლება, პასუხისმგებლობა და ეთიკური ქცევა

მოსამართლის აზრის გამოხატვის თავისუფლება წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე მგრძნობიარე საკითხს. მიუხედავად იმისა, რომ მოსამართლეს, როგორც მოქალაქეს, აქვს გამოხატვის თავისუფლება (ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლი), ეს უფლება გარკვეული საზღვრებით იზღუდება პროფესიული ეთიკის გამო. მოსამართლემ უნდა შეინარჩუნოს დაბალანსებული პოზიცია საკუთარი აზრი არ უნდა იქცეს სასამართლოს ნეიტრალიტეტის დარღვევის მიზეზად. საზოგადოება მოსამართლის თითოეულ სიტყვას განსაკუთრებული ყურადღებით ადევნებს თვალს, ამიტომ მოსამართლის მიერ საჯაროდ გამოხატულმა მოსაზრებამ არ უნდა შეაფერხოს ნდობა სასამართლოს ობიექტურობისადმი.¹⁷

მოსამართლე, მიუხედავად პროფესიული პიროვნების მაღალი სტანდარტებისა, პირველ რიგში ინდივიდუალურ პიროვნებად რჩება, რომლის გრძნობები, აზრები და უფლებები არ უნდა იყოს უგულებელყოფილი. მიუხედავად იმისა რომ, ის გამოირჩევა თავშეკავებითა და ემოციური სტაბილურობით, არ ნიშნავს, რომ საზოგადოებას შეუძლია უსამართლო კრიტიკა ან მოთხოვნა აზრის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვით. მოსამართლეს შეუძლია დაიცვას საკუთარი მოსაზრებები სოციალურ, პოლიტიკურ ან სხვა საკითხებთან დაკავშირებით, თუმცა ეს უნდა განხორციელდეს ეთიკური სტანდარტებისა და

¹⁵ Wojciech, C., Helsinki Foundation for Human Rights, „Disciplinary Chamber of the Supreme Court revokes the suspension of Judge Juszczyszyn“, 2022. <https://archiwum.hfhr.pl/en/disciplinary-chamber-of-the-supreme-court-revokes-the-suspension-of-judge-juszczyszyn/index.html> [უ.გ. 14.11.2025].

¹⁶ Blenman, L., Doha Declaration, Safeguarding Judicial Integrity in the Age of Social Media and Artificial Intelligence: A Perspective from Belize, United Nations Office on Drugs and Crime, 2025. გვ. 67.

¹⁷ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2021 წლის 28 დეკემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე №3/2/1478.

პროფესიული პასუხისმგებლობის ფარგლებში. თანამედროვე სამართლებრივი გარემოს მოთხოვნების გათვალისწინებით, მოსამართლე რჩება დამოუკიდებელი, ობიექტური პიროვნება, რომელსაც შეუძლია შეფასოს მოვლენები რეალურად, შეინარჩუნოს ეთიკური პრინციპები და უზრუნველყოს სამართლიანი გადაწყვეტილებების მიღება, მიუხედავად შესაძლო კრიტიკისა ან დეზინფორმაციისა.

თანამედროვე საზოგადოებამ დროის გასვლის შემდგომ უფრო გაამარტივა ცხოვრება, თუმცა უფრო მეტი გამოწვევები და პასუხისმგებლობები მოუტანა სამართალს. მოსამართლის მიერ გამოხატული ნებისმიერი პირადი შეხედულება, იქნება ეს პოლიტიკურ, სოციალურ ან კულტურულ საკითხებთან დაკავშირებული, არ უნდა აისახოს მის სასამართლო საქმიანობაზე.¹⁸ როგორც საჯარო პირი, მოსამართლეს სჭირდება, რომ მკაფიოდ გამიჯნოს პირადი და პროფესიული ცხოვრება, რადგან ნებისმიერმა საჯაროდ გამოხატულმა აზრმა შეიძლება მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინოს მის საქმიანობასა და სასამართლო სისტემის რეპუტაციაზე. ის, რომ საზოგადოება ენდობა მოსამართლის ობიექტურობას, იგულისხმობს, რომ მისი პირადი შეხედულებები არ უნდა ზღუდავდეს შესაძლებლობას მიიღოს დამოუკიდებელი და სამართლიანი გადაწყვეტილებები. სასამართლო სისტემის ნდობა და რეპუტაცია პირდაპირ დამოკიდებულია მისი წევრების, მათ შორის მოსამართლის, მიერ გამოხატული პასუხისმგებლობის ხარისხზე.¹⁹ თუ საზოგადოება ჩათვლის, რომ მოსამართლე არ არის ობიექტური და მის გამოხატულ აზრებში შეიმჩნევა გარკვეული მიკერძოება, ეს, თავის მხრივ, უარყოფითად აისახება სისტემის მთლიან საქმიანობაზე და იწვევს საზოგადოებაში ნდობის დაკარგვას. სწორედ ამიტომ, მოსამართლისთვის მნიშვნელოვანია, რომ საზოგადოებაში მიმდინარე დისკუსიებში ჩართულობასთან ერთად, აზრის გამოხატვა ისეთი ფორმით იყოს გაქდურებული, რომელიც არ გააჩენს იმის შთაბეჭდილებას, რომ მისი გადაწყვეტილებები გადაუჭრელი გავლენით იქმნება.²⁰

შესაბამისად, მოსამართლეს უნდა შეეძლოს საკუთარი აზრის გამოხატვა, თუმცა მას თანაბრად ეკისრება სრული პასუხისმგებლობა შედეგებზე, რომლებიც შეიძლება წარმოიშვას მისი მოსაზრებების საჯარო განცხადების შედეგად. მოსამართლის საზოგადოებრივი აზრი უნდა იყოს იმ ღირებულებების და პროფესიული სტანდარტების დაცვით გამართული, რომლებიც ხელს უწყობს სამართლიანობის აღდგენას და საზოგადოების ნდობის შენარჩუნებას.

4. თანამედროვე გამოწვევები მედიასთან და სოციალურ ქსელებთან მიმართებით

დღესდღეისობით, მედია და სოციალური ქსელები მნიშვნელოვანი გავლენას ახდენენ სასამართლო სისტემაზე. ტელევიზია, ონლაინმედია და სოციალური პლატფორმები ხშირად აშუქებენ სასამართლო საქმეებს, ზოგჯერ კი ქმნიან საზოგადოებრივ ზეწოლას მოსამართლეებზე. თანამედროვე სამყაროში მედიას და სოციალური ქსელებს მნიშვნელოვანი გავლენა აქვთ არა მხოლოდ საზოგადოებრივ აზროვნებაზე, არამედ სასამართლო პროცესების მიმდინარეობაზე და მოსამართლის როლზეც. როგორც მოსამართლეები, ისე მთელი სასამართლო სისტემა მუდმივად ურთიერთობენ მედიასთან და იყენებენ სოციალურ პლატფორმებს, რაც ქმნის როგორც ახალ შესაძლებლობებს, ისე

¹⁸ Venice Commission – European Commission for Democracy through Law, Judges' independence and impartiality, 2010.

¹⁹ Babicka, K., International Court of Justice, „European Court of Human Rights: International Court of Justice welcomes a landmark decision upholding judicial independence in Poland“, 2023. <https://www.icj.org/european-court-of-human-rights-icj-welcomes-a-landmark-decision-upholding-judicial-independence-in-poland/> [უ.გ. 13.11.2025].

²⁰ ზამბახიძე, თ., გასიტაშვილი, ე., კორმახია, ი., ლორია, ა., მესხიშვილი, ქ., მოლიტერნო, ჯ., ხუბულური, თ., იურიდიული ეთიკა, ავტორთა კოლექტივი, თბილისი, 2021. გვ. 563.

გამოწვევებს. მედიის გავლენამ შესაძლოა უარყოფითი გავლენა იქონიოს საქმეების ობიექტურობაზე და არაეთიკურ ჭრილში აჩვენოს სამართლიანი პროცესების საკითხები.

სასამართლო გადაწყვეტილებები უნდა იქნეს მიღებული მხოლოდ კანონის საფუძველზე და არ დაექვემდებაროს მედიაში გაჩენილ ტენდენციებს ან საზოგადოებრივ მოსაზრებებს. თანამედროვე სასამართლო პროცესები ხშირად მოიცავს ციფრულ მტკიცებულებებს, რომლებიც შეიძლება მოიცავდეს სოციალურ ქსელებში გავრცელებულ ინფორმაციას. ფოტოები, ვიდეოები, წერილები და სხვა დოკუმენტები, რომლებიც სოციალური ქსელებიდან ხშირად გამოიყენება სასამართლოებში.²¹ სოციალურ ქსელებში გავრცელებული ინფორმაციის სანდოობის დასადგენად მოსამართლემ უნდა შეაფასოს, არის თუ არა ის საფუძვლიანი და შესაბამისი სამართლებრივი მტკიცებულებებით გამყარებული. ეს საკითხი განსაკუთრებით რთულია, რადგან ციფრული მტკიცებულებების მართვა და გამოყენება კვლავ გამოწვევას წარმოადგენს სასამართლო სისტემისთვის.

მოსამართლის როლი სოციალურ ქსელებში აზრის გამოხატვის თავისუფლებასთან დაკავშირებით საკმაოდ რთულ საკითხს მოიცავს. სოციალურ ქსელებში, სადაც ადამიანები ხშირად გამოხატავენ თავიანთ შეხედულებებს სხვადასხვა თემაზე, მოსამართლეს უწევს განსაკუთრებული სიფრთხილე, რადგან მისმა თითოეული კომენტარმა, მოწონებამ, უბრალო რეაქციამ, გაზიარებამ და პოსტმა, შეიძლება გავლენა იქონიოს საზოგადოების აზრზე.²²

მოსამართლეს უფლება აქვს, როგორც ყველა მოქალაქეს, გამოხატოს აზრი და აქტიურად იყოს ჩართული საზოგადოებრივ დისკუსიებში, მაგრამ არსებობს გარკვეული ზღვარი. მისი სიტყვები და მოქმედებები შეიძლება არ იყოს პირდაპირი, მაგრამ ისინი შეიძლება ამჟღავნებდეს კონკრეტულ შეხედულებებს, რამაც შესაძლოა გავლენა იქონიოს სხვების აზრზე. აუცილებელია სასამართლო პროცესების მიმართ ნდობის შენარჩუნება. მოსამართლის სოციალური ქსელებში ყოფნა და აზრის გამოხატვა არ უნდა არღვევს იმ ეთიკურ ღირებულებებს, რომლებსაც საზოგადოება ელოდება. როგორც საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებებში მკაფიოდ ჩანს, მნიშვნელოვანია, რომ საჯაროდ გამოთქმულმა აზრებმა არ შექმნას ილუზია მოსამართლის გამოხატული პოზიციის ან პირადი დამოკიდებულების შესახებ, რადგან ის შეიძლება გამოყენებული იყოს არა მხოლოდ სასამართლო საქმეების განხილვის დროს, არამედ საზოგადოების ფართო შთაბეჭდილების შესაქმნელად.²³

მოსამართლისათვის სოციალურ ქსელში აზრის გამოხატვა საჭიროებს პასუხისმგებლობას, რადგან თითოეული გამოხატული სიტყვა ამჟღავნებს მისი დამოკიდებულებას და გავლენას ახდენს იმ ინსტიტუტის სახელზე, რომელსაც ის წარმოადგენს.²⁴ სოციალური ქსელების გავლენა განსაკუთრებით იგრძნობა საზოგადოებრივ აზრზე. ადამიანები ეყრდნობიან სოციალურ მედიას, რომ მიიღონ ახალი ინფორმაცია და გამოხატონ თავიანთი აზრი. სოციალური ქსელები ქმნიან გარემოს, სადაც საზოგადოება ხშირად იწყებს მოსაზრებების დაფიქსირებას და ზოგჯერ ეს განზრახ ან შემთხვევით, გავლენას ახდენს

²¹ ჯორბანაძე, ს., „სოციალური მედიის სამართალი: აქტუალური საკითხები, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია, ჟურნალი ჩემი ადვოკატი 6.VI, თბილისი, 2021, გვ.20.

²² The Opinion no. 3 of the Consultative Council of European Judges, on the principles and rules governing judges' professional conduct, in particular ethics, incompatible behaviour and impartiality, para. 31, Strasbourg, 19 November 2002.

²³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2019 წლის 26 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე #სსდ-06-19.

²⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2019 წლის 21 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე #სსდ-04-19.

სასამართლო სისტემაზე. მოსამართლის როლი ამ ვითარებაში კვლავ რჩება კრიტიკულად მნიშვნელოვან ფუნქციას, რათა სასამართლო პროცესები და გადაწყვეტილებები არ გახდეს საზოგადოებრივი აზრის ან სოციალური მედიის გავლენის მსხვერპლი. სოციალური მედია, როგორცაა Facebook, Twitter, Instagram და სხვა პლატფორმები, ქმნის მასშტაბურ შესაძლებლობებს მოსამართლისთვის, რომ უფრო ახლოს იყოს საზოგადოების აზროვნებასთან, მაგრამ ის ასევე ქმნის არაერთი პრობლემას. სოციალური ქსელები ხშირად ხდება სტრესული გარემოს ობიექტი, სადაც სხვადასხვა მხარეები და პირები გამოხატავენ თავიანთ მოსაზრებებს კონკრეტულ სასამართლო საქმეებზე. პირველ რიგში, მოსამართლეს შეიძლება აღმოჩნდეს სამიზნე სოციალურ ქსელებში გაჩენილი დისკუსიებისა და კრიტიკის, რაც გავლენას ახდენს მისი დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის დაცვაზე. მეორე მხრივ, სოციალური ქსელებიდან გავრცელებული ინფორმაცია ხშირად არასწორად ან დამახინჯებული ფორმით აღწევს საზოგადოებამდე, რაც ქმნის სასამართლოს პროცესების რეალობის გაყალბების რისკებს. მედია თავისუფლება არის ერთ-ერთი მთავარი პრინციპი დემოკრატიულ საზოგადოებაში, მაგრამ ის ხშირად ეჯახება მოსამართლის დამოუკიდებლობას. როგორც საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2013 წლის 27 ივლისის N1/4/1394 გადაწყვეტილება²⁵ საქმეზე ზვიად კუპრავა საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ ირკვევა, (იხ. ციტირება): „კონსტიტუციით დაცულია ინდივიდის უფლება, შეარჩიოს ამა თუ იმ მოსაზრების ან კრიტიკის ადრესატი. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკის თანახმად, სასამართლო სისტემა, ამ თვალსაზრისით, არ წარმოადგენს გამონაკლისს და შეიძლება იყოს შეფასების ობიექტი.“ ტელევიზიები ხშირად აშუქებენ სასამართლო პროცესებს, რაც გარკვეულ შემთხვევაში შემაშფოთებელია, თუ ის ხდება საზოგადოების მხრიდან მოსამართლის როლის დაკნინების მთავარი წყარო. ასევე მოსამართლეების შეურაცხყოფა მიღებული ინფორმაციის შედეგად დაუშვებელია, ისინი დამოუკიდებლები არიან და ნეიტრალურ პოზიციას იკავებენ.

მოსამართლის როლი თანამედროვე საზოგადოებაში სულ უფრო რთულდება, განსაკუთრებით იმ ფონზე, როცა მედიასა და სოციალურ ქსელებზე არსებული ინფორმაციის წყაროების სიმრავლე იზრდება, ხალხი უდრო მეტად დამოკიდებული ხდება მათზე.²⁶ სასამართლო სისტემის წარმომადგენლებისთვის მთავარი გამოწვევა რჩება ის, რომ ყველაფერი, რაც სოციალურ ქსელში და მედიაში გავრცელდება, არ იქცეს სასამართლოს პროცესებისა და მისი დამოუკიდებლობის უარყოფის მიზეზად. მოსამართლის როლი დღეს მეტად მოითხოვს ხანგრძლივ და ღრმა ანალიზს, ძლიერ ფსიქიკას, პროფესიონალიზმს რათა საზოგადოების წნეხის მიუხედავად საქმის განხილვა იყოს ობიექტური, მიუკერძოებელი და სამართლიანი.

5. სამართლის ნორმათა ინტერპრეტაცია და *contra legem*-ის გამოყენება თანამედროვე სამართალში

რობერტ კოვერის ნაშრომში - “Violence and the world”, რომელიც გამოქვეყნდა 1986 წელს იელისის უნივერსიტეტში, ავტორი გვეუბნება შემდეგს²⁷ სამართლებრივი ინტერპრეტაცია ხორციელდება ტკივილისა და სიკვდილის სამფლობელოში. სამართლის ინტერპრეტაციული აქტები მიაწოდებენ და განაპირობებენ ძალადობისთვის მოხვევას სხვებზე. მოსამართლე ახდენს ტექსტის მისეული გაგების ანტიკულაციას და შედეგად კი ვიღაც

²⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2013 წლის 27 ივლისის გადაწყვეტილება N1/4/1394.

²⁶ წიქარიშვილი, კ., სასამართლოს დამოუკიდებლობა, ანგარიშვალდებულება და უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატთა ხედვები, ჟურნალი საკონსტიტუციო სამართლის მიმოხილვა, 14, 2020. გვ. 22.

²⁷ Cover, R., Violence and the Word, Yale Law School, 1986, გვ. 189.

კარგავს თავისუფლებას, საკუთრებას, ბავშვებს, სიცოცხლესაც კი. ინტერპრეტატორები ასევე უზრუნველყოფენ იმ ძალადობის გამართლებას, რომელიც უკვე განხორციელდა ან განხორციელების პროცესშია. რობერტ კოვერი ამ სიტყვებით გვაცნობს იმ შესაძლო ნეგატიურ შედეგს, რასაც ნორმის არასწორმა, უსამართლო ინტერპრეტაციას შესაძლოა მოჰყვეს. მიუხედავად ამისა, ინტერპრეტაციის გარეშე ნორმა არ არსებობს.²⁸

ნორმის ინტერპრეტაციაში იგულისხმება, როგორც მისგან დამდგარი შესაძლო ნეგატიური შედეგი, ასევე შესაძლო პოზიტიური სარგებელსაც. ამ ყოველივეს პასუხისმგებლობა კი ეკისრება მოსამართლეს თანამედროვე საზოგადოებაში. მოსამართლეებს აქვთ არა მარტო პროფესიული ძალაუფლება, არამედ პროფესიული პასუხისმგებლობაც, რაც იმას ნიშნავს, პირველ რიგში, უნდა იბრძოდეს სამართლიანობისთვის და არ უნდა ცდილობდეს ნორმის თითქმის ურად გამოყენებას ინტერპრეტაციის სუბიექტური და არასამართლიანი ფორმით.²⁹

კონტინენტური ევროპის სამართლის ქვეყანაში, სადაც ხშირია ფრომალური სამართლიანობის გამოყენება, ნორმები გამოირჩევა აბსტრაქციის მაღალი დონით. ეს, პირველ რიგში, მოსამართლეს აძლევს იმის შესაძლებლობას, რომ თითოეული კაზუსი განიხილოს ინდივიდუალურად და კონკრეტული ნორმა უფრო ადვილად მოარგოს მას. აბსტრაქცია გვაძლევს ნორმის განმარტებისა და სამართლიანი გადაწყვეტილების გამოტანის უფრო მეტ შესაძლებლობას. აღნიშვნას იმსახურებს რონალდ დვორკინი, რომელიც თავის ნაშრომში „Law’s Empire „ გვეუბნება, რომ სამართლის ინტერპრეტაციული თეორიის თანახმად მოსამართლე არ უნდა იყოს შებოჭილი იურიდიული პოზიტივიზმით.³⁰ დვორკინი, ფაქტობრივად, ემხრობა შემოქმედებით ინტერპრეტაციას, რა დროსაც მოსამართლე თვად აშენებს მართლწესრიგს.

მოსამართლე არის სამართლის შემფარდებელი და არა სამართალშემოქმედი და იგი უნდა მოქმედებდეს მხოლოდ კანონის შესაბამისად, მაგრამ არის შემთხვევები, როცა ისინი აწყდებიან საქმეებს, სადაც ახალი ნორმის „აღმოჩენა“ უწევთ. *contra legem* - ნიშნავს კანონის სიტყვასიტყვითი მნიშვნელობის საწინააღმდეგოდ განმარტებას. ეს ისეთი შემთხვევაა როცა კანონის სიტყვასიტყვით განმარტებას უსამართლო შედეგამდე მივყავართ. *Contra legem* განსაკუთრებულ და იშვიათ შემთხვევებში დაიშვება და ამის უფლება მხოლოდ მოსამართლეს აქვს. *Contra legem*-განმარტება განიხილება როგორც აუცილებელი ინსტრუმენტი სამართლის იმპლემენტაციის პროცესში, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ნორმის სიტყვიერი შინაარსი ვერ უზრუნველყოფს სამართლიან შედეგს. მოსამართლის მიზანი, როგორც ცნობილია, სამართლიანობის რეალიზებაა, ხოლო ისეთი განმარტება, რომელიც ამ მიზანს არ ემსახურება, ზოგჯერ თავად კანონითაც კი მიიჩნევა დაუშვებლად. ამ კონტექსტში მოსამართლის როლი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რადგან მას ეკისრება ნორმის შინაარსის ზუსტი, თანმიმდევრული და სისტემური ახსნა. ნორმის ინტერპრეტაციისას ვერ განისაზღვრება მხოლოდ ერთი მეთოდი პრიორიტეტულად.³¹ ხშირად საჭიროა სხვადასხვა განმარტებითი მიდგომის კუმულაციური გამოყენება, ნორმის მნიშვნელობის კომპლექსურობიდან გამომდინარე. აღნიშნული პროცესი მოსამართლისგან მოითხოვს მაღალ პროფესიულ პასუხისმგებლობას და გააზრებულ მიდგომას, რაც ეფუძნება ფილოსოფიურ, ლოგიკურ და ჰერმენევტიკულ უნარებს.³² შესაბამისად,

²⁸ Blenman, L., Doha Declaration, Safeguarding Judicial Integrity in the Age of Social Media and Artificial Intelligence: A Perspective from Belize, United Nations Office on Drugs and Crime, 2025. გვ.13.

²⁹ Committee Meijers, rule of Law Update, „The European Commission publishes the sixth annual Rule of Law report“ 2025. <https://euruleoflaw.eu/rule-of-law-update-september-2023> [უ.გ. 16.11.2025].

³⁰ Dworkin, R., Law’s Empire, harvard university press, 1986. გვ. 220.

³¹ ხუბუა, გ., სამართლის თეორია, თბილისი, 2015. გვ. 200.

³² Epstein, L., Shvetsova, O., Knight, J., Cambridge University Press, “The Role of Constitutional Courts in the Establishment and Maintenance of Democratic Systems of Government”, 2024.

ნებისმიერი განმარტებითი მეთოდის გამოყენების მიზანი უნდა იყოს სამართლიანი, გამჭვირვალე და სამართლის სისტემურ პრინციპებთან შესაბამისი ინტერპრეტაციის უზრუნველყოფა.

დასკვნა

მოსამართლეები, როგორც პრეცედენტების შემქმნელები, კანონის ინტერპრეტაციით, მათი განმარტებითა და დისკრეციის უფლებამოსილებით, აყალიბებენ თანამედროვე საზოგადოებისთვის შესაბამის სამართლებრივ მიმართულებებს, რათა სასამართლო სისტემა ადაპტირდეს თანამედროვე გამოწვევებთან. ისინი ახორციელებენ საქმიანობას ისე, რომ დარჩნენ მიუკერძოებლები, ხოლო გადაწყვეტილებები მიიღონ მხოლოდ სამართლებრივი ნორმებისა და კონსტიტუციური უფლებების შესაბამისად.

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ მოსამართლის როლი მოიცავს არა მხოლოდ სასამართლო პროცესის მართვას, არამედ საზოგადოების სამართლებრივი სტაბილურობისა და დემოკრატიული ღირებულებების დაცვის უზრუნველყოფას. პრობლემური ასპექტები, როგორიცაა პოლიტიკური ზეგავლენა, მედია და სოციალური ქსელების გავლენამ, შესაძლოა ზიანი მიაყენოს სასამართლოს დამოუკიდებლობას, ამიტომ აუცილებელია მოსამართლის მაღალი კვალიფიკაცია, ეთიკური უნარები და სტრესთან გამკლავების შესაძლებლობა.

რეკომენდებულია, რომ მოსამართლემ შეძლოს საკუთარი საქციელისა და აზრის კონტროლი, რადგან მისი საქმიანობა გავლენას ახდენს საზოგადოებასა და სასამართლოს ნდობაზე. მხოლოდ პროფესიული ღირსება, შინაგანი რწმენა და მეთოდოლოგიური კვალიფიკაცია უზრუნველყოფს მოსამართლის ეფექტურ მუშაობას სტრესულ და რთულ გარემოში. მოსამართლესზე მორგებული რეკომენდაციები უნდა გულისხმობდეს, რომ იგი იყენებს ბანგალორის პრინციპებს, საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესებს, საერთაშორისო სტანდარტებსა და პრაქტიკულ გამოცდილებას, რათა დაიცვას სამართლიანობა და უზრუნველყოს საზოგადოების ნდობა.

ის გამოწვევები და პრობლემები, რაც განხილულია ნაშრომში, დაკავშირებულია მოსამართლის საქმიანობასთან თანამედროვე საზოგადოებაში, შესაძლებელია მხოლოდ კვალიფიციური, ობიექტური ღირსეული მოსამართლეების წყალობით ჩამოყალიბდეს. მოსამართლეს მხოლოდ ერთ გზა აქვს. თავისი გადაწყვეტილებით დააფიქსიროს აზრი და მსჯელობით დაასაბუთოს იგი, სხვა შესაძლებლობა მას არ ეძლევა. ამიტომაც მხოლოდ საკუთარი ღირებულებებით, შინაგანი რწმენით, ღირსებით, პროფესიონალიზმითა და სიძლიერით გადალახავს მოსამართლე იმ ყველა პრობლემებს რაც ნახსენებია ნაშრომში, რადგან ვერც ერთი კონფერენცია ან/და ტრენინგი ვერ შეძენს მოსამართლეს უნარს გაუმკლავდეს იმ სტრესულ გარემოს, სადაც მათ უწევთ საქმიანობის განხორციელება.

ბიბლიოგრაფია

1. საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესები, 18/05/2020;
2. Bangalore Principles of Judicial Conduct, 27/08/2002;
3. European Convention on Human Rights, November 4, 1950;
4. United Nations Basic Principles on the Independence of the Judiciary, 1985, United Nations General Assembly Resolution 40/32;
5. Venice Commission – European Commission for Democracy through Law, Judges' independence and impartiality, 2010;
6. გოგიაშვილი, გიორგი, სამოსამართლო სამართალი, თბილისი, 2014;
7. ზამბახიძე, თამარ, გასიტაშვილი, ეკატერინე, კორძაძია, ირაკლი, ლორია, ანა, მესხიშვილი, ქეთევანი, მოლიტერნო, ჯეიმს, ხუბულური, თამარ, იურიდიული ეთიკა, ავტორთა კოლექტივი, თბილისი, 2021;
8. ხუბუა, გიორგი, სამართლის თეორია, თბილისი, 2015;
9. წიქარიშვილი, კახა, სასამართლოს დამოუკიდებლობა, ანგარიშვალდებულება და უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატთა ხედვები, ჟურნალი საკონსტიტუციო სამართლის მიმოხილვა, 14, 2020;
10. ჯორბენაძე, სერგი, სოციალური მედიის სამართალი: აქტუალური საკითხები, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია, ჟურნალი ჩემი ადვოკატი ნ. VI, თბილისი, 2021;
11. Blenman, Louise, Doha Declaration, Safeguarding Judicial Integrity in the Age of Social Media and Artificial Intelligence: A Perspective from Belize, United Nations Office on Drugs and Crime, 2025;
12. Cover, Robert, Violence and the Word, Yale Law School, 1986;
13. Curry, Todd, Fix, Michael, Romano, Michael, Examining the Interconnections of State High Court Twitter, State Politics & Policy Quarterly, Cambridge University Press and Assessment, 2024;
14. Dworkin, Ronald, Law's Empire, Harvard university press, 1986;
15. Fine, Anna, Berthelot, Emily, Shawn, Marsh, Behavioral Sciences, Public Perceptions of Judges' Use of AI Tools in Courtroom Decision-Making, 2025;
16. Sillen, Joost, The concept of 'internal judicial independence' in the case law of the European Court of Human Rights. European Constitutional Law Review 15 (1), 2019;
17. The Opinion no. 3 of the Consultative Council of European Judges, on the principles and rules governing judges' professional conduct, in particular ethics, incompatible behaviour and impartiality, para. 31, Strasbourg, 19 November 2002;
18. Parker, Tyler, Social but Not Too Social: Judicial Social Media Ethics, 2023;
19. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2013 წლის 27 ივლისის გადაწყვეტილება საქმეზე N1/4/1394;
20. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2021 წლის 28 დეკემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე №3/2/1478;
21. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2019 წლის 21 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე #სსდ-04-19;
22. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2019 წლის 26 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე #სსდ-06-19;
23. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2023 წლის 30 იანვრის გადაწყვეტილება, საქმეზე CASE OF JUSZCZYSZYN v. POLAND, no. no. 35599/20;
24. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2023 წლის 10 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, საქმეზე CASE OF TULEYA v. POLAND ,nos. 21181/19 and 51751/20;

25. Committee Meijers, rule of Law Update, „The European Commission publishes the sixth annual Rule of Law report“, 2025. <https://euruleoflaw.eu/rule-of-law-update-september-2023> [უკანასკნელად გადამოწმდა 16.11.2025];
26. Babicka, Karolina, International Court of Justice, „European Court of Human Rights: International Court of Justice welcomes a landmark decision upholding judicial independence in Poland“, 2023. <https://www.icj.org/european-court-of-human-rights-icj-welcomes-a-landmark-decision-upholding-judicial-independence-in-poland/> [უკანასკნელად გადამოწმდა 13.11.2025];
27. Epstein, Lee, Shvetsova, Olga, Knight Jack, Cambridge University Press, „The Role of Constitutional Courts in the Establishment and Maintenance of Democratic Systems of Government“, 2024.
<https://www.cambridge.org/core/journals/law-and-society-review/article/abs/role-of-constitutional-courts-in-the-establishment-and-maintenance-of-democratic-systems-of-government/34E9DF79785EBACEFE74CABBEE8562E9> [უკანასკნელად გადამოწმდა 16.11.2025];
28. Wojciech, Chaber, Helsinki Foundation for Human Rights, „Disciplinary Chamber of the Supreme Court revokes the suspension of Judge Juszczyszyn“, 2022. <https://archiwum.hfhr.pl/en/disciplinary-chamber-of-the-supreme-court-revokes-the-suspension-of-judge-juszczyszyn/index.html> [უკანასკნელად გადამოწმდა 14.11.2025];
29. Romana, Matthew, International Bar Association’s Human Rights Institute, „International Bar Association’s Human Rights Institute condemns harassment of Judge Tuleya and urges Poland to cease arbitrary proceedings against him“, 2020.
<https://www.ibanet.org/article/11be06a4-a4b6-4af4-a13d-3ed545b1dbb2> [უკანასკნელად გადამოწმდა 13.11.2025].